

Een nieuwe cultuur-politieke conceptie gevraagd

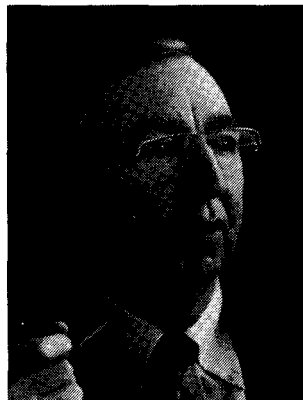
Een column als deze verdraagt een wat persoonlijke noot: geconfronteerd met de stroom van discussies en stukken, die als vervolg op de behandeling van de Medianota thans onder grote tijdsdruk op gang is, stel ik bij mijzelf vast, dat heel deze – goeddeels zeker ook nuttige – exercitie, mijn onbehagen over bepaalde cruciale cultuur-politieke beslissingen van het voorgenomen mediabeleid niet wegneemt. Integendeel, nog voedt. En dat dat een hypotheek legt op mijn affectieve relatie tot mijn partij, die meer dan welke andere nu eenmaal aangesproken kan worden op dit beleid.

Deze persoonlijke implicatie nu verder terzijde latend, acht ik het zakelijk van belang voor ogen te houden, dat met de Medianota de discussie binnen de partij over de verdere verdieping en concretisering van een christen-democratische visie op het te voeren cultuurbeleid, en daarbinnen op het mediabeleid, niet afgelopen kan zijn. Ondermeer en met name de introductie in het mediaveld van een nieuwe relatie tussen omroep en commerciële, uitsluitend markt- en winstgerichte exploitatiemogelijkheden – een 'arbitraire beslissing' zoals de Medianota onthullend zegt –, betekent een koerswijziging in een tot dusver gevoerd christen-democratisch beleid en staat op gespannen voet met het Program van Uitgangspunten en een aantal paragrafen van het Verkiezingsprogram. Zij dwingt ook tot bezinning op de vraag welke implicaties deze beslissing voor andere terreinen van

cultuurbeleid kan hebben. Alleen reeds met het oog op de totstandkoming van het nieuwe verkiezingsprogram is die bezinning een dringende eis.

Mijn onbehagen met de Medianota en haar parlementaire behandeling betreft behalve bepaalde uitkomsten minstens evenzeer het feit dat het van de kant van de CDA-betrokkenen vrijwel geheel ontbroken heeft aan enigerlei poging tot analyse en vervolgens tot waardering van de wederzijdse relatie tussen de huidige economische machtsstructuren en het geestelijk-cultureel krachtenveld. Hebben zij een harmonische onderlinge relatie of vormt de een voor de ander een bedreiging?

De relatie en de onderlinge machtsverhouding economische orde/sociaal-culturele orde is in christen-democratische kring geen nieuw, maar, naar het mij voorkomt, nog lang niet uitgerijpt vraagstuk. Er is een duidelijk groeiend besef dat de sociale orde en het menselijk welzijn bedreigende knelpunten in deze relatie zijn, o.m. tot uitdrukking komend in een aantal als ongunstig beoordeelde ontwikkelingen in het moderne levensgevoel ('de ik-cultuur', een consumentistische en secularistische levensinstelling), maar van een systematisch volgehouden pogen om de oorzaken en de preciese werking van, en zo mogelijk een politiek antwoord op deze complexe knelpunten te vinden en te formuleren, kan nog niet gesproken worden. Van een vertaling in

mr. L.B.M. Wüst

doordacht beleid is nog geen sprake. Ik heb, voorzover het het Mediabeleid betreft, destijds geprobeerd¹⁾ aan te tonen hoe, vanuit de problematiek van het grondrecht van meningsvorming en meningsuiting gedacht, de sociaal-ethische implicaties van dat recht weerstand zouden moeten doen bieden aan een van dat recht abstraherende en zich autonoom gedragende ondernemersvrijheid. Zij kunnen niet worden afgedaan met een klakkeloze behandeling van bovengenoemde relatie, als waarvan de Media-nota een voorbeeld is.

Men kan het probleem ook anders benaderen, door n.l. vragen te stellen aan het economisch systeem. Daartoe is een goede impuls gegeven in de publikatie 'Werkloosheid en de crisis in onze samenleving' van ons Wetenschappelijk Instituut. Nog fundamenteeler is dat m.i. gedaan door prof. Weiler in zijn artikel in dit blad (jrg. 1983, nr. 9), waarin hij betoogt dat het steeds meer in de marge raken van cultuur en godsdienst en van de mogelijkheden voor een zinvolle organische socialiteit, moet worden toegeschreven aan de dominerende positie van het vigerende economische systeem. Hij staat in deze fundamenteel-kritische benadering niet alléén. Ik noem de originele benaderingen van denkers als Baudrillard en Guillaume in Frankrijk. Ik zie die kritiek ook bij Duitse auteurs, die staan in de christelijk-sociale traditie. Ik

noem niet zonder eerbied de naam van de nestor, Von Nell Breuning. Deze naam – van de man die het subsidiariteitsbeginsel, als auteur van 'Quadragesimo Anno', op een uiterst radicale wijze geformuleerd heeft – brengt mij op een suggestie. Het zou nuttig kunnen zijn het subsidiariteitsbeginsel in zijn toepassing niet te beperken tot de relatie van het persoonlijk/groeps-leven tegenover de overheid, maar het in zijn consequentie evenzeer te gaan doordenken ten aanzien van in beginsel elke maatschappelijke machtsconcentratie, in het bijzonder de economische, welke de mens en zijn geestelijk groepsleven bedreigt. Wat daar van zij, het punt waar het mij om gaat is dat het CDA met kracht verder uitwerking geeft aan een cultuur-politiek concept, waarin de wisselwerking economisch systeem en sociaal-culturele orde onderkend en zonodig gecorrigeerd en gestuurd wordt. Anders blijft de cultuurpolitiek voor het CDA inderdaad een marginale zaak, terwijl intussen en voor het overige de maatschappij geestelijk en sociaal een heel andere kant wordt opgestuurd.

¹⁾ Gastcollege over Levensbeschouwing en Media, Katholieke Universiteit van Nijmegen, 17 mei 1984.